

20.8.2007

Dnro 2830/4/06

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Niemelä

VALITUKSEN SIIRROLLE SÄÄDETYN MÄÄRÄAJAN LAIMINLYÖNTI

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 7.9.2006 ja 6.11.2006 eduskunnan oikeusasiamiehelle saapuneissa kirjoituksissaan Kansaneläkelaitoksen Herttoniemen toimiston menettelyä hänen etuusasioidensa käsittelyssä.

Nähtäväkseni hankitusta alustavasta asiakirjaselvityksestä kävi ilmi, että kantelija oli hakenut muutosta Kansaneläkelaitokselta saamaansa kansaneläkepäätökseen ja että hänen asiansa oli tältä osin vireillä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa. Lisäksi asiakirjoista ilmeni, että kantelijalla oli Kansaneläkelaitoksessa vireillä eläkkeensaajien asumistukiasia. Ilmoitin kantelijalle 9.2.2007 antamassani osavastauksessa, etten ryhdy tutkimaan hänen asioitaan siltä osin kuin niistä oli muutoksenhaku kesken.

Asiakirjoista ilmeni kuitenkin, että Kansaneläkelaitos oli käsitellyt kantelijan toimittamia valituksia laissa säädettyä määräaikaa kauemmin. Tämän vuoksi pyysin Kansaneläkelaitosta toimittamaan minulle selvitystä kantelijan valitusten käsittelystä. Ilmoitin myös kantelijalle tästä selvityspyynnöstä edellä mainitussa osavastauksessani.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Kannanotto

Katson Kansaneläkelaitoksen Helsingin vakuutuspiirin menetelleen lainvastaisesti siinä, että se on kantelijan valituksia käsitellessään ylittänyt kansaneläkelain 73 a §:ssä säädettyt määräajat, joiden kuluessa Kansaneläkelaitoksen on siirrettävä valitus muutoksenhakuelimelle.

Perustelen kannanottoani seuraavasti.

3.2 Sovellettavat säännökset

Voimassa olevan kansaneläkelain 73 a §:n 2 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksen on, jos se ei hyväksy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitettyjä vaatimuksia, toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Lainkohdan 3 momentin mukaan se voi poiketa määräajasta, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

Voimassa olevassa eläkkeensaajien asumistukilain 10 §:ssä on viittaus edellä selostettuun kansaneläkelain säännökseen.

Vuoden 2008 alusta tulee voimaan uusi eläkkeensaajien asumistukilaki (11.5.2007/571), johon on sisällytetty nimenomainen sanotut määräajat sisältävä itseoikaisusäännös (37 §). Samasta ajankohdasta lukien tulee voimaan myös uusi kansaneläkelaki (11.5.2007/568), jonka 79 §:ssä säädetään itseoikaisusta ja määräajoista.

3.3

Kantelijan valitusten käsittelytiedot

Valitus kansaneläkepäätöksestä

Kansaneläkelaitoksen Helsingin vakuutuspiirin Herttoniemen toimisto oli antanut kantelijalle päätöksen Kansaneläkkeestä 1.6.2006. Se postitti päätöksen kantelijalle 2.6.2006. Valitusaika päätökseen päättyi näin ollen 10.7.2006. Kansaneläkelain 73 a §:n 2 momentin mukainen pääsääntöinen määräaika valituksen siirrolle päättyi puolestaan 9.8.2006 ja 3 momentin mukainen 60 päivän määräaika 8.9.2006.

Kantelija oli toimittanut valituksensa laitokselle 16.6.2006. Helsingin vakuutuspiiri lähetti valituksen ja sen johdosta antamansa lausunnon 19.9.2006 tarkastuslautakunnalle käsiteltäväksi.

Valitus eläkkeensaajien asumistukea koskevasta päätöksestä

Vakuutuspiirin Hakaniemen toimisto antoi kantelijalle 17.10.2006 päätöksen eläkkeensaajien asumistuesta. Se postitti päätöksen kantelijalle 18.10.2006. Valitusaika tähän päätökseen päättyi näin ollen 24.11.2006. Kansaneläkelain 73 a §:n 2 momentin mukainen pääsääntöinen määräaika valituksen siirrolle päättyi puolestaan 27.12.2006 ja 3 momentin mukainen 60 päivän määräaika 23.1.2007.

Kantelija toimitti asumistukivalituksensa Kansaneläkelaitokselle 17.11.2006. Vakuutuspiiri siirsi valituksen lausuntoineen sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle (aikaisemmin tarkastuslautakunta) 19.1.2007.

3.4

Kansaneläkelaitoksen selvitys valitusten käsittelyistä

Kansaneläkelaitos myöntää selvityksissään, että kantelijan valituksia on käsitelty laitoksessa yli laissa säädetyn määräajan. Helsingin vakuutuspiirin mukaan syynä tähän on ollut töiden ruuhkautuminen. Piirin mukaan eläkkeensaajien asumistukiasioissa on vuosittain ruuhkaa marraskuusta alkaen, koska hakemusten käsittelyssä joudutaan odottamaan jopa joulun tienoille seuraavan vuoden asumistuen perusteiden määräytymisperusteiden vahvistumista. Vuoden 2006 lopussa käsittelyä oli ruuhkauttanut myös Kansaneläkelaitoksessa 16.12.2006 käyttöön otettu eläkkeensaajien asumistuen uusi käsittelyjärjestelmä.

Kansaneläkelaitos on selvityksissään tuonut esiin toimenpiteitä, joilla se on kiinnittänyt etuuskäsittelijöiden huomiota määräaikojen noudattamiseen. Se viittaa muun muassa toimistoille 6.5.2005 annettuun informaatioon, jossa on korostettu määräaikojen ehdottomuutta. Lisäksi Kansaneläkelaitos kertoo toimista, joilla se pyrkii tehostamaan käsittelyprosessejaan.

3.5

Menettelyn arviointia

Saamani selvityksen mukaan Helsingin vakuutuspiiri on siis laiminlyönyt noudattaa puheena olevissa asioissa valitusten siirrolle laissa säädettyjä määräaikoja. Kantelijan kansaneläkeasiassa käsittelyaika ylitti laissa ehdottomaksi takarajaksi säädetyn 60 päivää. Asumistukiasiasakin se ylitti pääsääntöisen 30 päivän määräajan. Saamani selvityksen mukaan kantelijan sanottujen valitusten käsittely ei ole edellyttänyt lisäselvitysten hankkimista.

Pidän tärkeänä, että Kansaneläkelaitos noudattaa tarkasti laissa valituksen käsittelylle säädettyjä määräaikoja. Hallituksen esityksessä työ- ja kansaneläkelainsäädännön muutoksenhakusäännösten uudistamisesta (HE 117/1994) on todettu, että määräajoilla on tarkoitus korostaa laitosten vastuuta asioiden käsittelemisessä. Niiden avulla on haluttu myös nopeuttaa asioiden käsittelyä.

Määräajat ovat siis lainsäätäjän valitsema keino toteuttaa hallintoasioiden viivytyksetöntä käsittelyä. Hallintolain 23 § velvoittaa viranomaisia käsittelemään asian ilman aiheetonta viivytystä. Hallintolakia sovelletaan Kansaneläkelaitoksen toimintaan myös silloin, kun etuusasiaa käsitellään laitoksessa muutoksenhakuasiana tai itseoikaisuna. Näin ollen hallintolaissa säädetty velvollisuus käsitellä asia ilman aiheetonta viivytystä koskee myös etuusasiassa tehdyn valituksen käsittelemistä.

Oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä on lisäksi turvattu perusoikeutena jokaiselle perustuslain 21 §:n 1 momentissa. Käsittelyn joutuisuuden tärkeyttä sosiaalivakuutusasioissa lisää se, että niissä annettavilla päätöksillä on usein taloudellisesti suuri merkitys asianosaiselle.

Käsitykseni mukaan asiassa ei ole ilmennyt aihetta epäillä, että Helsingin vakuutuspiiri olisi tahallisesti viivytellyt kantelijan valitusasioiden käsittelyssä.

Kansaneläkelaitoksen on kuitenkin järjestettävä valitusasioiden käsittely vakuutuspiireissä siten, että ne pystyvät noudattamaan laissa säädettyjä määräaikoja kaikissa olosuhteissa, myös etuuskäsittelyssä esiintyvien mahdollisten ruuhkahuippujen aikana. Myöskään uusien käsittelyjärjestelmien käyttöönotto tai muut tekniset muutokset eivät saa johtaa laissa säädettyjen määräaikojen laiminlyönteihin.

Totean vielä lopuksi, että olen kiinnittänyt Kansaneläkelaitoksen huomiota valitusten siirrolle laissa säädettyjen määräaikojen noudattamiseen kanteluihin antamissani ratkaisuihin aikaisemminkin. Ongelmia määräaikojen noudattamisessa on kuitenkin edelleen ilmennyt niin Kansaneläkelaitoksessa kuin myös työeläkettä koskevien valitusten käsittelyssä työeläkelaitoksissa. Tämän vuoksi olen 9.2.2007 ottanut asian yleisellä tasolla omana aloitteena tutkittavakseni ja pyytänyt sekä Kansaneläkelaitokselta että sosiaali- ja terveysministeriöltä selvitystä ja lausuntoa asiasta (dnrot 488 ja 489/2 /2007). Olen pyytänyt niiltä muun muassa lausuntoa mahdollisista lainsäädäntöön tarvittavista muutoksista.

4

TOIMENPITEET

Saatan jaksossa 3.5 esittämäni käsitykset Kansaneläkelaitoksen ja sen Helsingin vakuutuspiiriin tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän niille jäljennöksen päätöksestäni.